

**АНАЛІЗ**  
**стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва**  
**за січень-березень 2018 року**

**I. Загальні результати моніторингу**

Оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-березень 2018 року проведена Мінрегіоном відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики».

Оцінку здійснено за 23 показниками, що характеризують ситуацію за 6 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів (економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність) та проведено ранжування регіонів за кожним напрямком оцінки.

За підсумками січня-березня 2018 року **в регіонах спостерігається продовження позитивної тенденції двох попередніх років щодо зростання в ключових сферах розвитку**, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:

**збільшено обсяги виробництва промислової продукції** у 14 регіонах та в цілому по Україні на 2,4% (у січні-березні 2017 року – на 0,1%);

**збільшено обсяги інвестицій, які залучаються в регіональні економіки:**  
капітальні інвестиції зросли у 23 регіонах та в цілому по Україні – на 37,4% (у січні-березні 2017 року – на 21,4%);

прямі іноземні інвестиції зросли у 24 регіонах та в цілому по Україні – на 3,6% (у січні-березні 2017 року – на 2,0%);

**збільшились доходи місцевих бюджетів** в усіх регіонах, від 13,0% у Луганській до 32,2% у Полтавській області, і в середньому по Україні показник приросту склав 22,3% (у січні-березні 2017 року – 37,7%), що дозволяє більш самостійно вирішувати місцеві проблеми розвитку;

**вдалося покращити динаміку соціальних індикаторів:**  
реальна заробітна плата зросла в усіх регіонах, від 5,1% у Луганській до 14,9% у Дніпропетровській області, і в цілому по Україні – на 10,7% (у січні-березні 2017 року – на 19,3%);

обсяги заборгованості з виплати заробітної плати скоротились у 12 регіонах, а у 13 регіонах – зменшуються показники рівня безробіття населення.

В той же час, з початку 2017 року спостерігається негативна динаміка щодо **зменшення обсягу виробництва сільськогосподарської продукції**, яке у січні-березні 2018 року в цілому по Україні становило 0,5% (у I кварталі 2017 року – 0,8%) і спостерігалось у 13 регіонах.

Крім того, **обсяги виробництва будівельної продукції** у I кварталі 2018 року скоротились у 15 регіонах та в цілому по Україні – на 0,3% (у січні-березні 2017 року – збільшення на 25,4%).

## II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок «**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ**» включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку.

У січні-березні 2018 року розвиток більшості регіонів за цим напрямком характеризувався позитивною динамікою у сфері промислового виробництва більшості регіонів, а також уповільненням інфляційних процесів на споживчому ринку. В той же час, спостерігалось погіршення ситуації у виробництві сільськогосподарської та будівельної продукції.

За підсумками I кварталу 2018 року **обсяги промислового виробництва** в Україні збільшилися на 2,4% (у січні-березні 2017 року – на 0,1%).

Збільшення виробництва промислової продукції спостерігалось у 14 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 16 регіонах): від 0,5% у Одеській до 20,0% у Івано-Франківській областях. Також суттєво наростили обсяги промислового виробництва підприємства Сумської (на 11,9%), Київської (на 11,6%), Чернівецької (на 10,1%) та Львівської (на 8,7%) областей.

Позитивний показник динаміки розвитку промисловості по Україні в цілому обумовлений, в першу чергу, обумовлений, в першу чергу, як внутрішнім інвестиційним та споживчим попитом, так і відкриттям нових підприємств, диверсифікацією ринків збуту та сприятливою зовнішньою кон'юнктурою.

Зростання виробництва спостерігалось у таких основних видах промислової діяльності, як:

➤ **добувна промисловість і розроблення кар'єрів**, де виробництво продукції збільшилося в цілому по Україні на 2,3% (у січні-березні 2017 року зменшення становило -6,7%). Серед основних видів діяльності у добувній промисловості зросло добування металевих руд (на 4,6%); сирої нафти та природного газу (на 0,4%); інших корисних копалин та розроблення кар'єрів (на 2,7%).

Збільшення обсягів виробництва у добувній промисловості у січні-березні 2018 року зафіксовано у 15 регіонах (за підсумками I кварталу 2017 року – у 12 регіонах), з найбільшим зростанням у Київській (+24,3%), Закарпатській (+23,5%), Рівненській (+22,4%) областях.

У 8 регіонах, де обсяги виробництва у галузі зменшилися, скорочення варіювало від -0,2% у Чернівецькій до -79,0% у Херсонській областях.

➤ **переробна промисловість**, де по Україні в цілому збільшення склало 2,5% (у січні-березні 2017 року – 3,0%). Цьому сприяло зростання обсягів виробництва у 14 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 16 регіонах).

Зокрема, за видами переробної галузі спостерігався приріст:

– у **виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності** в цілому по Україні виробництво зросло на 7,3% (у січні-березні 2017 року – на 1,4%). Серед основних видів діяльності галузі зросли обсяги оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння (на 5,2%); виробництва паперу та паперових виробів (на 10,4%); поліграфічної діяльності, тиражування записаної інформації (на 1,5%).

Нарощення обсягів виробництва у деревообробній та поліграфічній діяльності було зафіксовано в 18 регіонах, з найбільшим приростом у Черкаській (у 2 рази) області.

Зменшилося виробництво продукції галузі у 6 регіонах: від -1,1% у Полтавській області до -20,1% у Миколаївській.

– у **виробництві коксу, продуктів нафто перероблення**, де приріст обсягів виробництва по Україні становив 4,6% (проти зменшення у січні-березні 2017 року на 19,1%), у тому числі: у Донецькій (+14,9%), Запорізькій (+7,8%), Дніпропетровській (+6,7%), областях. На загальний позитивний результат вплинуло, насамперед, збільшення обсягів виробництва коксу та коксопродуктів на 6,5%.

Зменшилося виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення у Харківській області (на 15,4%).

– у **виробництві хімічних речовин і хімічної продукції** загальне зростання по Україні склало +47,0% (у січні-березні 2017 року – скорочення на -5,7%) за рахунок високих темпів нарощування виробництва ТОВ “Карпатнафтохім” внаслідок відновлення роботи після 5 років простою (постановою КМУ № 299 від 26 квітня 2017 р. для підприємства встановлено щорічні квоти на безакцизне ввезення і закупівлю сировини).

Серед основних видів продукції хімічної промисловості відбулось збільшення виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (майже удвічі); мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумних і косметичних засобів (на 9,5%).

Нарощення обсягів виробництва у хімічній галузі за підсумками січня-березня 2018 року відбулося у 14 регіонах (за підсумками січня-березня 2017 року – у 10 регіонах). Найбільше виробництво збільшилося в Івано-Франківській (у 12,4 рази) та Сумській (у 3,2 рази) областях.

Зменшилося виробництво продукції хімічної промисловості у 9 регіонах: від -1,3% у Київській до -25,8% у Хмельницькій областях.

– у **виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів** обсяги виробництва по Україні в цілому збільшилися на 2,3% (у січні-березні 2017 року падіння склало -7,9%) в умовах стабільного внутрішнього попиту.

Збільшення виробництва фармацевтичної продукції було зафіксовано у 5 регіонах (у січні-березні 2017 року – також у 5 регіонах): Донецькій (+37,5%), Львівській (+24,3%), Вінницькій (+18,8%), Харківській (+12,8%) та Житомирській (+9,9%) областях.

Зменшення обсягів виробництва відбулось також у 5 регіонах: Кіровоградській (-27,7%), Сумській (-25,6%), Черкаській (-11,1%), Київській (-9,2%) областях та м. Києві (-5,1%).

– у **металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування** приріст по Україні в цілому склав +2,6% (у січні-березні 2017 року – на 2,6%). Збільшення виробництва спостерігається впродовж останніх 4 місяців (з кінця 2017 року) в умовах сприятливої цінової кон'юнктури на зовнішніх ринках та високого внутрішнього попиту з боку суміжних галузей інвестиційного спрямування.

Серед основних видів металургійної діяльності збільшилися обсяги металургійного виробництва (на 3,3%); виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (на 0,7%).

Нарощення обсягів виробництва у металургійній галузі спостерігалось у 18 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 17 регіонах), з найбільшим приростом в Івано-Франківській області (+40,8%).

Зменшення обсягів виробництва металургійної продукції мало місце у 6 регіонах: Закарпатській (-16,0%), Херсонській (-14,1%), Харківській (-13,1%), Хмельницькій (-6,4%), Кіровоградській (-6,1%) та Донецькій (-5,9%) областях.

– у **машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування** виробництво по Україні зросло на 7,3% (у січні-березні 2017 року – на 4,7%) за рахунок майже всіх підвидів галузі в умовах збільшення як внутрішнього попиту на інвестиційну продукцію з боку суміжних галузей (зокрема, оновлення рухомого складу залізниці), так і зовнішнього з урахуванням відкриття за останні 3 роки нових виробництв.

Серед основних видів машинобудування в Україні зростання спостерігалось у виробництві комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (на 28,5%); електричного устаткування (на 2,2%); автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів (на 15,7%).

Позитивна динаміка виробництва продукції галузі машинобудування спостерігалася у 16 регіонах (у січні-березні 2017 року приріст відбувся у 14 регіонах). Найбільше зростання зафіксовано у Чернівецькій області (у 2,2 раза).

Зменшення виробництва у машинобудуванні спостерігалось у 8 регіонах: від -0,7% у Миколаївській до -17,0% у Кіровоградській областях.

➤ **постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря**, де зростання виробництва по Україні становило +2,1% (проти падіння у січні-березні 2017 року -3,0%) внаслідок збільшення попиту на енергоресурси в умовах поступового відновлення виробничої активності.

Приріст виробництва спостерігався у 17 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 16 регіонах), з яких найбільше зростання було зафіксовано у Київській (+15,2%) та Кіровоградській (+14,0%) областях.

Зменшення виробництва у галузі спостерігалось у 7 регіонах і коливалось від -0,1% у Волинській до -16,5% у Хмельницькій областях.

**Зменшення обсягів виробництва промислової продукції** за підсумками січня-березня 2018 року спостерігалось у 11 регіонах, від -0,7% у Тернопільській до -42,0% у Луганській областях. Крім Луганської, найбільше скорочення обсягів зафіксовано у Чернігівській області (-6,0%), м. Києві (-3,8%), Рівненській (-3,5%) та Хмельницькій областях (-3,1%).

Скорочення обсягів промислового виробництва було зафіксовано у таких видах переробної промисловості:

– у **виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів** по Україні скорочення склало -3,5% (у січні-березні 2017 року обсяги харчової промисловості зросли на 5,1%), через отримання меншого врожаю соняшника у сільському господарстві (у 2017 р. скорочення врожаю – на 10,7%), а також **виробництва тютюнових виробів та м'яса та м'ясних продуктів**, зокрема, м'яса ВРХ та свиней.

Серед основних видів виробництва харчової галузі відбулось зменшення виробництва харчових продуктів (на 0,1%); напоїв (на 1,7%); тютюнових виробів (на 29,8%).

Негативна динаміка виробництва продукції харчової промисловості мала місце у 15 регіонах (у січні-березні 2017 року зменшення було зафіксовано у 11 регіонах), із найбільшим скороченням в Івано-Франківській області (-35,0%).

У 9 регіонах спостерігався приріст виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (від +0,7% у Дніпропетровській до майже у 1,6 рази в Івано-Франківській областях).

– у **текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів** по Україні обсяги зменшилися на 1,6% (у січні-березні 2017 року – зросли на 8,7%).

Загалом, серед основних видів галузі по Україні зменшилися обсяги виробництва одягу на 1,8%; шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (на 4,5%).

Зменшення обсягів виробництва продукції текстильної промисловості спостерігалось у 17 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 8 регіонах): найбільше – у Сумській області (-24,6%).

Серед 7 регіонів, де було зафіксоване зростання виробництва продукції текстильної промисловості, приріст варіював від +4,9% у Миколаївській до +15,7% у Кіровоградській областях.

– у **виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції** по Україні скорочення виробництва становило -5,2% (проти зростання у січні-березні 2017 року на 9,5%), внаслідок тимчасового ускладнення

у розподілі коштів на оновлення та будівництво транспортної та комунальної інфраструктури, зважаючи на зміну їх принципів.

Серед основних видів діяльності в галузі зменшилося виробництво гумових і пластмасових виробів на 0,1%; іншої неметалевої мінеральної продукції (на 8,0%).

Зменшення виробництва продукції спостерігалось у 19 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 7 регіонах). Найбільше скорочення було зафіксовано в Сумській (-35,5%) та Кіровоградській (-28,0%) областях.

Нарощення виробництва неметалевої продукції спостерігалось лише у 5 регіонах: Закарпатській (+29,1%), Полтавській (+14,7%), Одеській (+11,3%), Івано-Франківській (+5,6%) та Київській (+2,9%) областях.

Основні стримуючі чинники розвитку промисловості у січні-березні 2018 року:

- логістичні ускладнення внаслідок припинення переміщення вантажів через лінію розмежування на сході країни, дефіцит рухомого складу Укрзалізниці;
- дефіцит сировини (вугілля);
- зростання затратності виробництва (зокрема, на сировину, електроенергію та логістику).

**Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу** в середньому по Україні становив 14627,0 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу збільшилася проти січня-березня 2017 року (9,5 раза) і склала 11,7 раза (максимальне значення у січні-березні 2018 року спостерігалось у Дніпропетровській області – 37893,9 грн., мінімальне у Луганській області – 3237,3 грн.).

За підсумками січня-березня 2018 року спостерігалася негативна динаміка по Україні щодо **обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** – скорочення на 0,5% (у січні-березні 2017 року – на 0,8%).

За звітний період обсяги виробництва продукції зменшилися у 13 регіонах в межах від -0,9% в Чернігівській до -16,2% в Луганській області. Обсяги виробництва також суттєво зменшилися в Одеській (на 5,1%), Миколаївській (на 4,6%), Закарпатській (на 4,5%) та Запорізькій (на 4,4%) областях.

Причинами виникнення негативних тенденцій розвитку є зменшення обсягів продукції тваринництва на 0,5%, порівняно з січнем-березнем 2016 року.

Зменшення обсягів виробництва продукції тваринництва було спричинене зменшенням виробництва м'яса та молока (внаслідок сезонних коливань та невідповідності закупівельних цін та витрат на виробництво, що спричинило зменшення поголів'я корів).

Також на зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції вплинув ряд економічних причин, зокрема подорожчання матеріально-технічних ресурсів промислового походження, високі ставки за банківськими кредитами (для проведення весняно-польових робіт – 13,9-30% річних), обмеженість власних обігових коштів підприємств, зменшення купівельної спроможності населення.

Збільшення обсягу виробництва валової продукції сільського господарства за січень-березень 2018 року в порівнянні з I кварталом 2017 року зафіксовано у 11 регіонах: від 0,1% у Донецькій до 5,0% у Херсонській областях.

**Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення** за I квартал 2017 року по Україні дорівнював 1153 грн., що майже дорівнювало відповідному показнику 2017 року (1152 грн.).

Найвищі показники обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2018 року зафіксовано у Черкаській (2534 грн.), Київській (2090 грн.), Вінницькій (2083 грн.), Дніпропетровській (1939 грн.) та Полтавській (1717 грн.) областях.

Загалом обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2018 року в порівнянні з відповідним періодом попереднього року:

збільшено в 12 областях, найбільше у Херсонській (на 6,0%), Вінницькій (на 4,1%), Тернопільській (на 3,9%), Кіровоградській (на 3,3%) та Житомирській (на 2,6%);

зменшено також у 12 областях: від 0,1% у Полтавській області до 15,1% в Луганській.

За підсумками січня-березня 2018 року у 15 регіонах спостерігається зменшення **обсягу виробництва будівельної продукції**, від 0,7% у м. Києві до 1,7 раза у Луганській області, і в цілому по Україні скорочення склало 0,3% (у січні-березні 2017 року – збільшення на 25,4%).

В розрізі регіонів найбільше скорочення обсягу будівельної продукції, крім Луганської області, зафіксовано у Сумській (на 34,9%), Житомирській (на 23,0%), Кіровоградській (на 12,6%) та Чернігівській (на 12,1%) областях.

Позитивну динаміку щодо виробництва будівельної продукції за підсумками I кварталу 2018 року зафіксовано у 10 регіонах, від 1,3% у Львівській до 55,6% у Вінницькій областях.

У березні 2018 року по відношенню до грудня 2017 року **ситуація на споживчому ринку в усіх регіонах** характеризувалася зростанням цін. Так, середній індекс споживчих цін по Україні становив 103,5% (у березні минулого року зростання становило 3,9%).

У регіональному розрізі індекс споживчих цін варіював від 102,6% у Луганській до 105,0% у Закарпатській області.

В цілому у березні 2018 року по відношенню до грудня 2017 року у регіонах серед товарів і послуг зросли ціни на:

**продукти харчування та безалкогольні напої** – від +2,5% у Житомирській до +5,8% у Закарпатській областях (по Україні – на 4,2%);

**зв'язок** – від +2,5% у Чернівецькій до +6,7% в Одеській областях (по Україні – на 4,1%);

**алкогольні напої, тютюнові вироби** – від +1,8% у Харківській до +6,2% у Закарпатській областях (по Україні – на 3,8%);

**транспорт** – від +1,8% у Волинській до +6,2% у Тернопільській областях (по Україні – на 3,8%);

**охорону здоров'я** – від +0,6% у Вінницькій до +7,1% у Закарпатській областях (по Україні – на 3,3%);

**ресторани та готелі** – від +1,2% у Луганській до +6,0% у Чернівецькій областях (по Україні – на 3,3%);

**предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла** – від +0,8% у Житомирській до +5,7% у Чернівецькій областях (по Україні – на 3,0%). Зниження цін відбулося у Вінницькій області (на 0,6%);

**відпочинок і культуру** – від +0,9% у Львівській до +6,4% у Чернівецькій областях (по Україні – на 2,9%). Зниження цін відбулося в Одеській області (на 0,5%);

**одяг і взуття** – від +0,1% у Тернопільській до +6,4% у Запорізькій областях (по Україні – на 2,4%). Зниження цін відбулося у 4 регіонах: Черкаській (на 0,4%), Житомирській (на 0,3%), Луганській (на 0,2%) та Львівській (на 0,1%) областях;

**освіту** – від +0,1% у Донецькій до +12,7% у Чернігівській областях (по Україні – на 2,0%);

**житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива** – від +0,3% у Вінницькій до +4,0% у Дніпропетровській областях. По Україні ціни зросли на 1,1%. Зниження цін відбулося в м. Києві (на 2,1%). У Харківській області рівень цін на цю категорію послуг не змінився проти грудня 2017 року.

Основними інфляційними чинниками упродовж I кварталу 2018 року були:

- збільшення сукупних витрат у виробництві сільськогосподарської продукції – за підсумком I кварталу 2018 року порівняно з відповідним періодом 2017 року витрати у виробництві сільгосппродукції збільшились на 13,8% (ціни на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством, за цей же період підвищились на 14,9%);

- скорочення виробництва в окремих секторах харчової промисловості, зокрема у виробництві м'яса та м'ясних продуктів, що відбувалося на фоні скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин (споживчі ціни на м'ясо та м'ясопродукти упродовж I кварталу 2018 року порівняно з цим же періодом 2017 року підвищились на 27,4%);

- адміністративне підвищення цін/тарифів на комунальні послуги (головним чином це пов'язано з підвищенням упродовж I кварталу 2018 року тарифів на утримання будинків та прибудинкових територій на 50,9% у розрахунку до I кварталу 2017 року);

- збереження тенденції щодо перевищення обсягів продажу іноземної валюти населенням над її купівлею (нетто-продаж іноземної валюти населенням упродовж I кварталу 2018 року становив 380,8 млн. дол. США порівняно з 330,4 млн дол. США за цей же період 2017 року), що додатково збільшувало



пропозицію гривні на споживчому ринку з урахуванням тенденції щодо обсягів переказів фізичних осіб із-за кордону (39,2 млрд. грн. у січні-березні 2018 року порівняно з 34,6 млрд. грн. у січні-березні 2017 року);

- зростання цін на світовому ринку нафти та, відповідно, на пальне і послуги автотранспорту на внутрішньому ринку (ціни на внутрішньому ринку на паливо та мастила упродовж I кварталу 2018 року порівняно з цим же періодом 2017 року підвищились на 20,9%, послуги автотранспорту пасажирського транспорту – на 21,2%).

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

У січні-березні 2018 року продовжено позитивну тенденцію двох попередніх років щодо залучення інвестиційних ресурсів.

У I кварталі 2018 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно майже 89,0 млрд. грн. **капітальних інвестицій**.

Індекс капітальних інвестицій за звітний період становив 137,4% проти 121,4% у I кварталі 2017 року. Збільшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у 23 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 21 регіоні): від 5,7% у Хмельницькій до 2,3 раза у Луганській областях.

Висока позитивна динаміка капітальних інвестицій була сформована в умовах поживлення виробничої діяльності підприємств, позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, поліпшення ділових очікувань та поступового послаблення інвестиційних ризиків на тлі відносної макрофінансової стабілізації та продовження процесів реформування економіки.

Зменшення обсягів капітальних інвестицій спостерігалось лише у Луганській (на 23,9%) та Чернівецькій (-0,5%) областях.

**Обсяг капітальних інвестицій на одну особу** в середньому по Україні становив 2081,0 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу збільшилася проти січня-березня 2017 року (30,1 раза) і склала 70,8 раза (максимальне значення у січні-березні 2018 року спостерігалось у м. Києві – 11433,4 грн., мінімальне у Луганській області – 161,6 гривень).

У січні-березні 2018 року **обсяг прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу з урахуванням переоцінки, утрат та перекваліфікації), залучених в економіку України, збільшився з початку року на 3,6% або 1151,0 млн. дол. США, і станом на 01.04.2018 з початку інвестування їх загальний обсяг склав понад 32,7 млрд. дол. США.

Позитивна динаміка спостерігалася у 24 регіонах (у січні-березні 2017 року – у 23 регіонах). Варіація приросту серед регіонів склала від 0,3% у Чернігівській до 12,8% у Донецькій областях.

Скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій у січні-березні 2018 року зафіксовано лише у Херсонській області – на 2,4%.

Станом на 01.04.2018 на одну особу в середньому по Україні припадало 774,0 дол. США прямих іноземних інвестицій. Територіальна диспропорція за цим показником зменшилася, порівняно із значенням станом на 01.04.2017 (200,7 раза), і склала 132,5 раза, внаслідок скорочення максимального значення показника на 25%. Максимальне значення спостерігалось у м. Києві – 5843,5 дол. США, мінімальне у Тернопільській області – 44,1 дол. США).

З початку 2018 року спостерігалось подальше нарощення експортних операцій. Так, за підсумками січня-березня 2018 року обсяг **експорту товарів** збільшився в цілому по Україні на 10,3% (за підсумками I кварталу 2017 року збільшення склало 34,3%). Загалом за підсумками I кварталу 2018 року підприємствами України було експортовано товарів на суму 11435,0 млн. дол. США.

Серед основних чинників формування позитивної динаміки експорту товарів протягом I кварталу 2018 року також слід зазначити зростання цін на світових ринках на певну експортну продукцію (у січні-березні 2018 року порівняно з січнем-березнем 2017 року ціни на чорні метали зросли на 20%, пшеницю – на 24,6%, кукурудзу на 1,9%).

Серед регіонів збільшення обсягу експорту товарів спостерігалось у 19 регіонах (у січні-березні 2017 року позитивна динаміка щодо нарощення експортування товарів була зафіксована в 23 регіонах). Найбільше зростання товарних експортних операцій відбулося у Чернівецькій (у 1,9 раза) та Івано-Франківській (у 1,5 раза) областях.

У січні-березні 2018 року **обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення** становив 269,9 дол. США, що на 26,3 дол. США (або на 10,8%) більше, ніж за відповідний період 2017 року. Найбільші показники продемонстрували м. Київ та Дніпропетровська область, де на кожного мешканця припадало відповідно 834,5 дол. США та 609,1 дол. США; найменші – Луганська, Чернівецька та Херсонська області (відповідно 22,5 дол. США, 57,0 дол. США та 57,4 дол. США).

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 3 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів та стан погашення податкового боргу.

Розпочата три роки тому бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У січні-березні 2018 року **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних показників січня-березня 2017 року в усіх регіонах, в межах від 13,0% у Луганській області до 32,2% у Полтавській, і в середньому по Україні показник приросту склав 22,3% (у I кварталі 2017 року – 37,7%).

Окрім Полтавської області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Сумській (+28,0%), Тернопільській (+27,6%), Волинській та Харківській (+27,2%) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу** населення регіону у I півріччі 2018 року зафіксовано у м. Києві (3,0 тис. грн.), Дніпропетровській (1,8 тис. грн.), Київській та Полтавській (1,6 тис. грн.) областях, а найменший – у Чернівецькій, Тернопільській та Закарпатській областях (0,8 тис. грн.).

Спостерігається уповільнення темпів зростання **податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків**.

Так, якщо у січні-березні 2017 року зростання боргу в цілому по Україні становило 2,4%, то за підсумками січня-березня 2018 року загальний обсяг податкового боргу збільшився в цілому по Україні на 0,8%, в межах від 2,6% у Луганській до 34,5% у Рівненській області.

Скорочення податкового боргу зафіксовано у Полтавській (на 1,5%) та Івано-Франківській (на 0,9%) областях, а у Донецькій області відповідний показник залишився без змін.

Напрямок **«ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ»** включає 3 показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати.

*Довідково: показник щодо обсягу заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги виключено з переліку показників оцінки на підставі листа Держстату від 13.06.2016 № 10.3-15/107-16.*

За підсумками 2017 року **рівень безробіття населення** у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 9,5%, що на 0,2 в. п. вище, ніж у 2016 році.

Позитивна тенденція щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками січня-вересня 2016 року) мала місце у 13 регіонах: Полтавській (на 0,6 в. п.), Хмельницькій (на 0,5 в. п.), Житомирській (на 0,4 в. п.), Івано-Франківській, Київській, Харківській та Чернівецькій (на 0,3 в. п.), Кіровоградській, Львівській, Сумській та Черкаській (на 0,2 в. п.), Херсонській та Чернігівській (на 0,1 в. п.) областях.

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Харківській (6,1%), Київській (6,5%), Одеській (7,3%), Львівській (7,5%) областях та м. Києві (6,9%), а найвищий – у Луганській (16,6%), Донецькій (14,6%), Волинській (12,5%), Кіровоградській (12,2%) та Полтавській (12%) областях.

**Рівень зайнятості** населення зменшився на 0,2 в. п. і за підсумками 2017 року цей показник в середньому по країні склав 56,1% (у 2016 році – 56,3%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (61,8%), Харківській (60,6%), Дніпропетровській і Київській (58%) та Сумській (57,4%) областях, а найнижчий у Волинській (48,8%), Донецькій (49,4%), Тернопільській (51,0%),

Кіровоградській (53,3%) та Закарпатській (53,8%) областях.

Протягом січня-березня 2018 року заробітна плата зростала вищими темпами, ніж ціни в Україні. Так, у I кварталі 2018 року **реальна заробітна плата** зросла на 10,7% (у січні-березні 2017 року спостерігалось зростання на 19,3%). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 5,1% у Луганській до 14,9% у Дніпропетровській області.

Крім Дніпропетровської області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Житомирській (на 14,2%), Вінницькій (на 13,7%), Закарпатській (на 12,5%) та Львівській (на 11,9%) областях.

**Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати** станом на 1 квітня 2018 року до **фонду оплати праці** за березень 2018 року зменшилось на 0,2 в. п. порівняно з показником станом на 1 квітня 2017 року і становило 3,6%.

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками станом на 01.04.2017) мало місце у 12 регіонах, і найнижчі значення цього показника зафіксовано у Чернівецькій (0,1%), Закарпатській (0,2%), Житомирській і Хмельницькій (0,4%) та Тернопільській (0,5%) областях.

Основними причинами виникнення заборгованості із заробітної плати у кожному регіоні є: несвоєчасні розрахунки замовників за виконані роботи; недостатність обігових коштів у підприємств; відсутність замовлень; відсутність фінансування за державним замовленням; неможливість оперативного вирішення питань реструктуризації підприємств, оптимізації фондів підприємств у зв'язку із знаходженням у переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та у переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 3 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва та обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту.

За підсумками січня-березня 2018 року, порівняно з відповідним періодом 2017 року, спостерігалось збільшення на 3,1% **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у I кварталі 2017 року – на 12,9%).

Збільшення обсягу будівництва житла спостерігалось у 11 регіонах, з них найбільше у Харківській (у 3,6 раза), Кіровоградській (у 2 раза), Херсонській (у 1,8 раза), Дніпропетровській (у 1,7 раза) та Львівській (у 1,5 раза) областях.

Водночас, негативна динаміка зменшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 14 регіонах, від -1,5% у Донецькій до -77,0% у Сумській області (у I кварталі 2017 року – у 9 регіонах).

Оцінка обсягів вантажних перевезень автомобільним та залізничним транспортом свідчить про збільшення у звітному періоді обсягів перевезень

у 17 регіонах та по Україні в цілому на 1,7%, порівняно з відповідним періодом минулого року.

Зокрема, значно зросли показники перевезень у Тернопільській (на 54,4%), Чернігівській (на 30,1%), Сумській (на 16,9%), Чернівецькій (на 15,8%) та Вінницькій (на 14,5%) областях. Скорочення обсягу вантажообороту спостерігалася у 8 регіонах України. Найбільше показники знизились у Луганській (на 60%), Івано-Франківській (на 20,4%), Харківській (на 13,8%), Київській (на 11,1%) та Полтавській (на 9,4%) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 2 показники, які характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх трьох років.

За підсумками січня-березня 2018 року **частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії** зросла до 80,0% проти 68,4% у I кварталі 2017 року.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії спостерігається у Черкаській області (97,6%). Також високій рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітної періоду зафіксовано у Миколаївській (96,1%), Вінницькій (94,6%), Харківській (94,1%), Хмельницькій (93,3%) областях та м. Києві (93,4%), а найнижчий у Тернопільській (15,0%), Луганській (23,1%), Кіровоградській (54,4%), Волинській (55,2%) та Донецькій (56,5%) областях.

У I кварталі 2018 року найбільшу **частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону** зафіксовано у Тернопільській (24,0%), Волинській (21,7%), Житомирській (20,4%), Харківській (20,2%) та Рівненській (19,2%) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 13,3% (у січні-березні 2017 року – 9,8%).

Найнижче значення цього показника спостерігалось у м. Києві (0%), Одеській (0,3%), Донецькій (1,1%), Луганській (1,5%) та Запорізькій (2,4%) областях.

### III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

***Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:***

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2018 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів.

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуваного впливу зовнішніх чинників.

3. Забезпечити під час проведення конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, та розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій у 2018 році, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону, зокрема, на покращення ситуації за тими напрямками, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки.

4. Вжити заходів щодо збільшення фінансування та ефективного використання коштів на підтримку розвитку галузей сільського господарства, зокрема тваринництва, за рахунок коштів місцевих бюджетів.

5. Сприяти:

розвитку підприємств агропромислового комплексу, зокрема створенню сільськогосподарських обслуговуючих молочарських кооперативів, а також розвитку інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції;

організації роботи з реалізації інвестиційних проектів у галузях тваринництва, рослинництва, харчової і переробної промисловості та модернізації і оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств;

створенню умов для розвитку скотарства в господарствах населення шляхом утворення сімейних ферм та об'єднання селян в сільськогосподарські кооперативи;

розвитку підприємництва в сільській місцевості і співпраці з об'єднаними територіальними громадами та сільськими громадами.

6. Забезпечити:

проведення своєчасної та у повному обсязі оплати праці працівників бюджетних установ і розрахунків за енергоносії та комунальні послуги, які

споживаються бюджетними установами, не допускаючи будь-якої заборгованості з таких виплат;

першочергове спрямування вільних залишків бюджетних коштів та поточних надходжень до загального фонду відповідних місцевих бюджетів на виплату заробітної плати працівникам бюджетних установ та оплату енергоносіїв і комунальних послуг;

неухильне дотримання норм Бюджетного кодексу України щодо проведення в першочерговому порядку розрахунків за захищеними видатками.

7. Врахувати у повному обсязі видатки на підготовку робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах, розробити та затвердити плани заходів щодо забезпечення фінансування професійно-технічних навчальних закладів.

8. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо:

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

### ***Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади***

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2018 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань.

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідування окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих

органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

3. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік, зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.

---